

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Науково-дослідна лабораторія
«Вдосконалення майстерності
майбутнього психолога ім. Кагальняк А.І.»
Кафедра психології

***«Актуальні питання психології:
теорія, методика, практика»***

Матеріали
ХІ-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції
(Умань, 10-11 жовтня 2022 року)

Умань
2022

УДК 159.9 (06)
А 43

Головний редактор:

Сафін О.Д. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Редакційна колегія:

Діхтяренко С.Ю. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Драгола Л.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, глибинної корекції та реабілітації Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Перепелюк Т.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Козак О.Ю. – викладач кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальний за випуск:

Гриньова Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

***Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
(протокол №4 від 09.11.2022 року)***

А 43 Актуальні питання психології: теорія, методика, практика: збірник матеріалів XI-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, 10–11 жовтня 2022 р. / гол. ред. Сафін О.Д. Умань. 142 с.

До збірника увійшли матеріали X-тої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції, яка відбувалася на базі кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини 10–11 жовтня 2022 року.

УДК 159.9 (06)

ЗМІСТ

Секція 1. Актуальні питання психології інклюзії	6
Гриньова Н.В. Психокорекційна робота психолога з сім'ями з дітьми з РАС.....	
Козак О.Ю., Татарова А.В. Інклюзія під час війни.....	7
Курченко Н.С. Толерантність як особистісна властивість.....	10
Сорока О.П. Особливості взаємодії психолога і логопеда в роботі з особами, які перенесли інсульт.....	11
Станішевська В.І. Організація навчання дітей з особливими потребами.....	16
Хворова Г.М. Використання методів ава-терапії та нейропсихологічної діагностики та корекції у психолого-педагогічному супроводі внутрішньо переміщених дітей з інвалідністю.....	17
Шавровська Н.В. Особливості роботи психолога реабілітаційного відділення лікарні.....	20
Секція 2. Психологічні прийоми розвитку стресостійкості особистості в умовах воєнного часу	24
Березюк М.О. Розвиток стресостійкості здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану.....	24
Горенко М.В. Гендерні особливості переживання стресу в умовах війни.....	27
Махник А.Ю. Психологічні чинники конфліктів в організації та моделі їх врегулювання.....	29
Міщенко М.С. Психологічні особливості стресостійкості особистості.....	33
Педченко О.В., Ісаєва А.З. Детермінанти позитивного самосприйняття суб'єкта.....	34
Поліщук О.Р. Техніка заземлення: інструмент для саморегуляції в моменти стресу та тривоги.....	37
Потужна А.Ю., Лівандовська І.А. Психологія стресу. Травматичний стрес під час війни.....	39
Притула О.А. Психолого-педагогічний супровід учасників освітнього простору під час воєнного стану.....	42
Секція 3. Технології роботи психолога з постраждалими внаслідок війни	45
Бутузова Л.П., Юрчук Є.С. Психологічні особливості профорієнтації старшокласників в умовах воєнного стану.....	45

Войтенко О.В. Ефективні напрями психосоціальної допомоги ВПО під час війни в Україні.....	47
Діхтяренко С.Ю. Психологічний супровід реадaptaції учасників бойових дій.....	51
Драгола Л.В. Особливості надання психологічної допомоги людям які постраждали в наслідок надзвичайних ситуацій.....	54
Дудник О.А. Психологічна травма: особливості організації першої допомоги.....	56
Перепелюк Т.Д. Використання інформаційно-технологічних платформ для забезпечення психологічної безпеки та рівня освіти здобувачів вищої освіти в період дистанційного навчання під час війни в Україні.....	60
Сергієнко І.М. Група підтримки як форма психологічної допомоги.....	63
Швець В.В. Вплив карантинних обмежень на когнітивно-поведінкові реакції підлітків та прояв соціально-психологічної ригідності в умовах воєнних дій.....	64
Шеленкова Н.Л. Психологічна підтримка учнів в умовах війни.....	71
Секція 4. Професійний розвиток та становлення психологів та педагогів.....	74
Васильєва В.В. Психологічні особливості розвитку рефлексивності майбутніх психологів.....	74
Гульбс О.А., Лантух І.В., Лантух В.В. Деформації у свідомості та фаховій діяльності викладачів.....	75
Гучок Л.І. Психологічні особливості розвитку професійної рефлексії майбутніх психологів.....	79
Жошко Б.В. Психологічні особливості розвитку професійного мислення майбутніх психологів.....	81
Кобець О.В., Тишакова Л.Т., Діхтяренко С.Ю. Проблема розвитку психологічної культури як системоутворюючого компоненту особистості майбутнього психолога.....	83
Козак О.Ю. Проблеми адаптації особистості до професійної діяльності в психології.....	87
Кушнерик М.О. Професійна позиція майбутніх педагогів-психологів як складова формування професійної компетентності.....	90
Скаженюк В.М., Данилевич Л.А. Психологічні аспекти розвитку ціннісно-сміслової сфери майбутніх психологів.....	93
Тупчієнко Л.М. Проблема мотивація професійного зростання вчителів сучасної школи.....	95

Секція 5. Всебічний розвиток особистості школяра, студента в сучасному освітньому середовищі	98
Вахоцька І.О. Психолого-педагогічні умови оптимізації процесу адаптації студентів до навчання у ВНЗ.....	98
Гоменюк В.В. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини.....	101
Гончарова В.В., Шулдик Г.О. Вплив прив'язаності особистості на виникнення та прояв у неї страхів.....	104
Дмитрієва С.М., Грибан А.Р. Причини та прояви девіантної поведінки підлітків, шляхи її попередження і подолання.....	107
Дуда Р.С. Психологічні умови розвитку креативності особистості в юнацькому віці.....	112
Залужна В.О. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці.....	114
Козак О.Ю., Гордійчук І.В. Психологічні особливості міжособистісних стосунків у підлітковому віці.....	115
Козак О.Ю., Татарова А.В. Дистанційне навчання як виклик сучасності.....	118
Котлова Л.О., Долінчук І.О. Особливості розвитку та рефлексії творчих здібностей у юнацькому віці.....	120
Криштейн О.А. Особливості мотиваційної сфери блогерів як предмет психологічного дослідження.....	123
Педченко О.В., Карнаух О.С. Проблема упередження адиктивної поведінки сучасних підлітків.....	127
Сіденко Ю.О. Особливості профілактики кібербулінгу серед молоді.....	129
Синиця С.О. Гендерні аспекти професійного самовизначення в ранній юності.....	133
Слободянюк Л.Ю. Розвиток я-концепції підлітка.....	135
Токар І.А. Вплив страхів на формування особистості.....	137
Чорнобай О. Тренінг «Психологічні особливості публічного виступу. Ораторська майстерність».....	138

Це зовсім не всі можливі поради, адже добре впливають на ефективність, так само творчі підходи, а оригінальні рішення є гарною відповіддю на викликати, що кинуло нам дистанційне навчання.

Отже, дистанційне навчання, як одна із форм організації навчального процесу, а зокрема її засвоєння, стало важливим завданням в умовах сучасності, що має різні проблеми та потребує вирішення. Не дивлячись на важкості, нас всіх має об'єднати одна мета – зробити таке навчання ефективним, що є цілком можливим та реальним, якщо підійти до цього питання творчо, системно і відповідально.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання в системі освіти. URL.: <https://naurok.com.ua/stattya-distanciynе-navchannya-v-sistemi-osviti-220389.html> (дата звернення: 09.02.2021).
2. Навчально-методичний посібник для викладачів щодо організації дистанційної форми навчання з перепідготовки та підвищення кваліфікації / за ред. Ісаєнка В.М., Кашина Г.С., Ніколаєв К.Д., Павлюченко Л.С. К: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 100 с.
3. Якісне дистанційне навчання в умовах війни: поради директору школи. URL.: <https://sqe.gov.ua/yakisne-distanciynе-navchannya-v-umovakh/> (дата звернення: 10.08.2022).

*Котлова Людмила Олександрівна,
Долінчук Ірина Олегівна,
Житомирський державний
університет імені Івана Франка,
м. Житомир*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА РЕФЛЕКСІЇ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Розглядаючи здібності як сукупність функціональних (природних), операційних (інтеріоризованих) і мотивованих (біосоціальних) основ психічної діяльності, Б. Г. Ананьєв зазначає, що цей багатоаспектний комплекс можливий тільки на певному етапі вікового розвитку - етапі завершення дозрівання і становлення всіх його структурних компонентів. Таким етапом є формування зрілої особистості, яке відбувається в юнацькому віці [1].

Юнацький вік – період завершення фізичного розвитку і період, коли відбуваються якісні зміни всіх сторін психічної діяльності, які є основою становлення особистості.

Одним з важливих аспектів психічного розвитку в юнацькому віці є інтенсивне інтелектуальне дозрівання, провідна роль в якому належить розвитку мислення. Навчальна діяльність створює сприятливі умови для переходу юнаків до вищих рівнів абстрактного й узагальнюючого мислення. Розвиток абстрактно-логічного мислення свідчить не тільки про появу нової інтелектуальної якості, але й появу відповідної потреби. Як, зазначає І. С. Кон: «Юнацький інтелект не задовольняється готовими формулами, а прагне відкрити або створити їх заново» [3]. Для юнацького віку характерним є подальший розвиток уяви, особливо продуктивної, що виявляється у різних видах творчої діяльності.

У період юності збільшується обсяг та довільність пам'яті. Удосконалюються способи запам'ятовування, збереження і відтворення інформації, що дозволяє юнакам, які стали, приміром, на акторський шлях, запам'ятовувати чималі і доволі складні тексти п'єс. Зростає ступінь зосередженості та швидкість переключення уваги. Але на противагу цьому, збільшується і вибірковість уваги, зростає роль післядовільної уваги, її залежність від спрямованості інтересів юнака.

Юнацький вік збігається з чутливим періодом розвитку рефлексії людини, що має суттєве значення для творчого розвитку особистості. Юнаки і дівчата заглиблюються у свій внутрішній світ, аналізують його, розмірковують про своє становище і призначення у цьому світі, зіставляють свої спостереження із спостереженнями за дорослими, ровесниками, з описами внутрішнього світу героїв кіно та літературних творів.

Вивчаючи механізми ціннісно-сислової регуляції творчої діяльності, О.Л. Музика зазначає, що розвиток особистості пов'язаний із розвитком здібностей. Одним із механізмів розвитку здібностей є їх усвідомлення, що включає такі компоненти:

- усвідомлення індивідом окремих умінь (діяльнісний компонент);
- усвідомлення дій та операцій (операційно-когнітивний компонент);
- усвідомлення цінності діяльності, що відбувається через оцінку референтних осіб (референтний компонент);
- усвідомлення власних особистісних якостей (особистісно-ціннісний компонент) [2].

Таким чином, високий рівень усвідомлення та освоєння творчої діяльності і визначає, рефлексію здібностей. Але творчі здібності не

обов'язково ведуть до високих досягнень в плані результативності діяльності, але в плані визнання, вони поцінуються більшою мірою, ніж нетворчі досягнення.

У юнацькому віці розвитку творчих здібностей особистості має сприяти вища школа (ВНЗ), одним із завдань якої, є залучення студентів до різноманітних видів діяльності, що вимагають нестандартного підходу до вирішення певних задач. Вміння генерувати цікаві ідеї, розв'язувати проблемні ситуації, оригінально мислити, бачити протиріччя, переносити набуті знання, уміння й навички у нову ситуацію, є невід'ємною умовою творчого результату діяльності [5].

Дослідження А. Ю. Вишиної в межах рефлексії музичних здібностей свідчать, що становлення музично обдарованих юнаків та юнок обмежується досягнутим на попередньому віковому етапі рівнем розвитку музичних здібностей та певним типом стосунків з референтними особами. Подальший розвиток творчих здібностей сприяє розширенню кола соціальної взаємодії, що відображається у змісті свідомості обдарованої особистості, зокрема її цінностях [2].

Аналіз досліджень Л. Б. Попової демонструють гендерну дискримінацію стосовно осіб жіночої статі починаючи ще з дитинства. Дівчат готують до репродуктивного життя, вчать «хорошій» поведінці, слідуванню правилам, що придушують будь-яку ініціативу [4]. Те ж саме продовжується і в молодшій школі: вчителі приділяють більше уваги саме хлопчикам, частіше відгукуються на різні види їхньої активності, орієнтують їх на досягнення, а дівчаток на подолання труднощів. Вчителі по-різному пояснюють погану успішність: у дівчаток – відсутністю здібностей, а в хлопчиків – нестачею працелюбності, наполегливості. Вчителі вважають, що обдаровані хлопці перевершують обдарованих однокласниць в області критичного і логічного мислення, в творчому розв'язанні завдань. У юнацькому віці дівчата, що мають творчі здібності більше переймаються тим, як сприймуть їх інші і часто опиняються перед дилемою: йти шляхом подальшого розвитку своїх здібностей або віддати перевагу бути прийнятими своєю групою. Розуміючи, які пріоритети жінки в сучасному суспільстві, за даними досліджень, найчастіше обирають друге. Попова називає цей процес маскуванням обдарованості. Згідно американським даним, в початкових класах дівчатка становлять половину здібних дітей, а в період юності, в силу тиску оточення, що мало дозволяє розвинути творчий потенціал, лише одну третю.

Таким чином, у юнацькому віці розвиток здібностей, здійснюється в умовах професійного навчання та пов'язаний з процесами самореалізації і становлення особистості. Розвиток і формування саме творчих здібностей, відбувається через залучення особистості до різних видів творчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. М., 1977.
2. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
3. Кон И. С. Психология ранней юности: кн. для учителя М., 1989.
4. Попова Л. Б. Проблемы самореализации одаренных женщин. Вопр.психол. 1996. № 2. С. 31–34.
5. Психолого-педагогічні аспекти розвитку особистості в сучасному світі: Збірник наукових праць. Полтава: Освіта, 2007. С. 120–123.

*Криштейн Олеся Андріївна
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси*

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ БЛОГЕРІВ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність нашого дослідження пов'язана із декількома факторами, які обумовлені стрімким переформатуванням професійної та міжособистісної взаємодії. Мова йде про: діджиталізацію, нестабільну соціально-економічну ситуацію, епідеміологічний стан. Віртуальне спілкування стає усе більш популярним, тому що дозволяє розповісти про свої переживання, враження, надає швидкий доступ до особистої інформації інших осіб. Зменшення кількості особистісного спілкування призводить до звуження можливостей для самовираження і самоствердження суб'єкта саме у ситуації безпосереднього здійснення інтеракції у режимі віч-на-віч. Збільшується кількість молоді, яка прагне наслідувати відомих особистостей у віртуальному світі – блогерів [1]. Оскільки феномен «блогерства» є відносно новим феноменом, малодослідженими є мотиви